

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO

JÁNA MAZÁKA

przedstawiona w dniu 18 maja 2010 r.¹

I — Wprowadzenie

1. Postanowieniem z dnia 25 lutego 2009 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 2 marca 2009 r., Amtsgericht Schorndorf (sąd rejonowy w Schorndorf) (Republika Federalna Niemiec) zwrócił się do Trybunału Sprawiedliwości o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym na podstawie art. 234 WE w przedmiocie wykładni art. 3 dyrektywy 1999/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 maja 1999 r. w sprawie niektórych aspektów sprzedaży towarów konsumpcyjnych i związanych z tym gwarancji (zwanej dalej „dyrektywą 1999/44”)².

2. Wniosek ten został złożony w ramach postępowania wszczętego przez Ingrid Putz przeciwko Medianess Electronics GmbH (zwanej dalej „Medianess Electronics”) dotyczącego zakupu zmywarki, która okazała się wadliwa, a w odniesieniu do której I. Putz, po odstąpieniu od umowy sprzedaży, domaga się zwrotu ceny zakupu w zamian za jednoczesne wydanie wadliwej zmywarki.

3. Poprzez przedłożone pytania sąd krajowy zmierza zasadniczo do ustalenia, czy na podstawie art. 3 dyrektywy 1999/44, w przypadku

gdy następuje przywrócenie zgodności wadliwego towaru konsumpcyjnego, takiego jak zmywarka w niniejszej sprawie, poprzez jego wymianę, sprzedawca zobowiązany jest do poniesienia z jednej strony kosztów demontażu wadliwego towaru, a z drugiej strony kosztów montażu nowego towaru wolnego od wad.

4. Zagadnienia poruszone w niniejszej sprawie częściowo pokrywają się z zagadnieniami poruszonymi w sprawie C-65/09³, w której także przedstawiam swoją opinię w dniu dzisiejszym.

II — Ramy prawne

A — Uregulowania wspólnotowe

5. Dyrektywa 1999/44 została przyjęta na podstawie art. 95 WE. Jej motyw 1 przypomina, że zgodnie z art. 153 ust. 1 i 3 WE

1 — Język oryginału: angielski.

2 — Dz.U. L 171, s. 12.

3 — W sprawie Gebr. Weber, w toku.

Wspólnota Europejska powinna przyczynić się do osiągnięcia wysokiego poziomu ochrony konsumentów poprzez środki, które podejmuje na podstawie art. 95 WE.

6. Motyw 10 dyrektywy 1999/44 stanowi, że: „w przypadku braku zgodności towaru z umową, konsumenci powinni być uprawnieni do uzyskania bezpłatnie przywrócenia zgodności towaru z umową, wybierając naprawę lub zastąpienie [poprzez wybranie naprawy lub wymiany] lub, jeśli to nie wystarczy, do obniżenia ceny lub wypowiedzenia [odstąpienia od] umowy”.

7. Motyw 11 dyrektywy 1999/44 brzmi następująco:

„Po pierwsze, konsument może żądać od sprzedawcy naprawy towaru lub jego wymiany, chyba że te sposoby naprawienia szkody [środki zaradcze] byłyby niemożliwe lub nieproporcjonalne; to, czy sposób naprawienia szkody [środek zaradczy] jest nieproporcjonalny, powinno być ustalone obiektywnie; sposób naprawienia szkody [środek zaradczy] byłby nieproporcjonalny, gdyby jego zastosowanie, w porównaniu z innym środkiem, wiązało się z nadmiernymi kosztami; w celu ustalenia, czy koszty są nadmierne, koszty jednego ze sposobów naprawienia [środków zaradczych] szkody powinny być znacząco wyższe niż koszty innego naprawienia szkody [środka zaradczego]”.

8. Artykuł 3 dyrektywy 1999/44, zatytułowany „Prawa konsumenta”, stanowi:

„1. Sprzedawca odpowiada przed konsumentem za każdy brak zgodności, który istnieje w momencie dostawy towarów.

2. W przypadku braku zgodności konsument jest upoważniony do wolnego od opłat przywrócenia zgodności poprzez naprawę lub zastąpienie [wymianę], zgodnie z ust. 3, lub do uzyskania stosownej obniżki ceny, lub do unieważnienia [odstąpienia od] umowy w odniesieniu do tych towarów, zgodnie z ust. 5 i 6.

3. Po pierwsze, konsument może żądać, aby sprzedawca naprawił towary albo może żądać od sprzedawcy ich zastąpienia [wymiany], w obu przypadkach jest to wolne od opłat, chyba że byłoby to niemożliwe lub nieproporcjonalne.

Sposób naprawienia szkody [środek zaradczy] uznaje się za nieproporcjonalny, jeśli nakłada on na sprzedawcę koszty, które w porównaniu z alternatywnym sposobem naprawienia szkody [środkiem zaradczym] są nadmiernie wysokie [...].

Każda naprawa lub zastąpienie [wymiana] powinna być dokonana w rozsądnym czasie i bez istotnej niedogodności dla konsumenta, z uwzględnieniem charakteru towarów i celów, dla których konsument ich potrzebuje.

4. Sformułowanie »wolny od opłat« w ust. 2 i 3 odnosi się do niezbędnych kosztów związanych z przywróceniem towarom zgodności, w szczególności do kosztów wysyłki, robocizny i materiałów.

5. Konsument może domagać się stosownej obniżki ceny lub unieważnienia [odstąpienia od] umowy:

— jeżeli konsumentowi nie przysługuje ani naprawa, ani zastąpienie [wymiana]

lub

— jeżeli sprzedawca nie dokonał naprawienia szkody [nie zrealizował środka zaradczego] w rozsądnym czasie,

lub

— jeżeli sprzedawca nie dokonał naprawienia szkody [nie zrealizował środka zaradczego] bez istotnych niedogodności dla konsumenta.

[...]”:

9. Artykuł 8 dyrektywy 1999/44, zatytułowany „Prawo krajowe i minimalna ochrona”, stanowi:

„1. Prawa wynikające z niniejszej dyrektywy są wykonywane bez uszczerbku dla innych praw, na które konsumenci mogą powołać się

na podstawie przepisów krajowych, regulujących odpowiedzialność umowną lub deliktową [pozaumowną].

2. Państwa członkowskie mogą, dla zapewnienia wyższego poziomu ochrony konsumentów, przyjąć bądź utrzymać w mocy surowsze przepisy, zgodne z traktatem w dziedzinie objętej niniejszą dyrektywą”.

B — *Prawo krajowe*

10. W razie wady rzeczy zgodnie z § 437 Bürgerliches Gesetzbuch (niemieckiego kodeksu cywilnego, zwanego dalej „BGB”) kupującemu przysługują następujące prawa:

„Jeżeli rzecz jest wadliwa, kupujący może, o ile spełnione są warunki określone w poniższych przepisach i o ile inne przepisy nie stanowią inaczej:

1. żądać wykonania następczego zgodnie z § 439;

2. odstąpić od umowy [...] lub żądać obniżenia ceny sprzedaży zgodnie z § 441;

3. żądać odszkodowania [...] lub zwrotu poniesionych kosztów [...]”.

11. Paragraf 439 BGB, zatytułowany „Wykonanie następcze”, poprzez który art. 3 dyrektywy 1999/44 został transponowany do prawa niemieckiego, stanowi:

„1) W ramach wykonania następczego kupujący może żądać, wedle swojego wyboru, usunięcia wady albo dostarczenia rzeczy wolnej od wad.

2) Sprzedawca musi ponieść wydatki niezbędne do wykonania następczego, w szczególności koszty transportu, wysyłki, robocizny i materiałów.

3) Bez uszczerbku dla § 275 ust. 2 i 3 sprzedawca może odmówić zgody na sposób wykonania następczego wybrany przez kupującego jedynie, jeśli pociąga on za sobą nadmierne koszty. W tym względzie należy w szczególności wziąć pod uwagę wartość, jaką miała by rzecz wolna od wad, znaczenie wady oraz kwestię, czy można zastosować inny sposób wykonania następczego bez większych niedogodności dla kupującego. W takim przypadku prawo kupującego ogranicza się do innego sposobu wykonania następczego bez uszczerbku dla prawa sprzedawcy do odmowy zastosowania również tego sposobu na warunkach określonych w zdaniu pierwszym.

4) Jeśli w celu wykonania następczego sprzedawca dostarcza rzecz wolną od wad, może on żądać od kupującego zwrotu wadliwej rzeczy zgodnie z §§ 346–348”.

III — Stan faktyczny, przebieg postępowania i przedłożone pytania

12. Ingrid Putz, jako konsument, zamówiła przez internet nową zmywarkę wykonaną ze stali nierdzewnej Bomann GSP 627 IX od Medianess Electronics, sprzedawcy, za cenę 367 EUR plus koszt dostawy za pobraniem w wysokości 9,52 EUR. Uzgodniona została dostawa do drzwi wejściowych domu I. Putz. Produkt odpowiednio został dostarczony przez Medianess Electronics w dniu 25 kwietnia 2008 r., a przy dostawie została zapłacona cena sprzedaży.

13. Po tym jak I. Putz zamontowała zmywarkę u siebie w mieszkaniu, została stwierdzona wada, którą I. Putz zgłosiła sprzedawcy. Upoważniony przez sprzedawcę monter ustalił, że nie chodzi o błąd w montażu, lecz że wadą dotknięta jest sama zmywarka.

14. Zdaniem sądu krajowego bezsporne jest, że usunięcie wady jest niemożliwe, w związku z czym w ramach wykonania następczego w rachubę wchodzi tylko dostarczenie rzeczy wolnej od wad. Nie ma także dowodu na to, by sprzedawca ponosił winę.

15. Wyraziwszy zgodę na wymianę wadliwej rzeczy, I. Putz zażądała w wiadomości elektronicznej z dnia 13 czerwca 2008 r. od Medianess Electronics, aby ta nie tylko dostarczyła

zmywarkę wolną od wad, ale również by wymontowała wadliwą zmywarkę w jej kuchni i zamontowała nową, czego Medianess Electronics odmówiła w wiadomości elektronicznej z dnia 17 czerwca 2008 r.

16. Po tym jak Medianess Electronics nie zareagowała na kolejne żądanie w tym względzie, I. Putz odstąpiła od umowy sprzedaży i żąda w ramach powództwa w postępowaniu przed sądem krajowym zwrotu ceny zakupu w zamian za jednoczesne wydanie wadliwej zmywarki.

17. Zdaniem sądu krajowego kupujący może zgodnie z odpowiednimi przepisami BGB odstąpić od umowy i żądać zwrotu ceny zakupu, jeżeli dostarczony produkt ma wady i kupujący wyznaczył sprzedawcy użyteczny termin na wykonanie następcze, który upłynął, chyba że to ostatnie jest wyjątkowo zbędne, na przykład gdy sprzedawca poważnie i definitywnie odmawia wykonania swoich zobowiązań umownych.

18. Jednakże kupujący wyznacza skutecznie sprzedawcy termin na wykonanie następcze tylko wtedy, jeżeli zażądał wyłącznie tego, do czego ma prawo, w przeciwnym razie możliwość odstąpienia od umowy jest wyłączona z zastrzeżeniem pewnych wyjątków, które nie znajdują zastosowania w niniejszej sprawie.

19. W związku z powyższym zdaniem sądu krajowego decydujące znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy ma to, czy I. Putz

mogła była żądać, aby sprzedawca wymontował wadliwą zmywarkę (zagadnienie podniesione w drugim pytaniu prejudycjalnym) i zamontował nową zmywarkę (zagadnienie podniesione w pierwszym pytaniu prejudycjalnym) bądź aby pokrył odnośne koszty.

20. W tym względzie sąd krajowy zauważa, że zgodnie z prawem niemieckim, a szczególnie § 439 ust. 1 BGB, sprzedawca w ramach dostawy następczej nie jest zobowiązany niezależnie od kwestii ponoszenia winy do montażu rzeczy wolnej od wad lub pokrycia odpowiednich kosztów również wtedy, gdy przed wystąpieniem wady kupujący wymontował wadliwą rzecz zgodnie z jej przeznaczeniem do innej rzeczy.

21. Niemniej jednak przedmiotem sporu na gruncie prawa niemieckiego jest, czy w kontekście dostawy następczej sprzedawca w takiej sytuacji jest zobowiązany do wymontowania wadliwego towaru bądź poniesienia odnośnych kosztów niezależnie od kwestii ponoszenia winy. Wbrew przeważającemu dotychczas stanowisku Bundesgerichtshof wydaje się uznawać obecnie, że takie roszczenie kupującego może zostać uznane za możliwe – wyłącznie – na podstawie wykładni odpowiednich przepisów krajowych zgodnej z dyrektywą 1999/44 i dlatego sąd ten przedłożył to pytanie w sprawie C-65/09 Trybunałowi Sprawiedliwości.

22. Z uwagi na to, że możliwe jest, że Trybunał nie udzielił odpowiedzi na to pytanie, gdyż Bundesgerichtshof uzależnił je od odpowiedzi na inne przedłożone pytanie, Amtsgericht

Schorndorf również podnosi to zagadnienie w niniejszej sprawie.

IV — Analiza prawna⁴

23. W tej sytuacji Amtsgericht, jako sąd ostatniej instancji w niniejszej sprawie, postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału Sprawiedliwości z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

A — Uwagi wstępne

„1) Czy przepisy art. 3 ust. 2 i art. 3 ust. 3 akapit trzeci dyrektywy 1999/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 maja 1999 r. w sprawie niektórych aspektów sprzedaży towarów konsumpcyjnych i związanych z tym gwarancji należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwiają się one krajowemu przepisowi ustawowemu, zgodnie z którym sprzedawca – w przypadku przywrócenia zgodności towaru konsumpcyjnego z umową poprzez jego zastąpienie – nie musi ponosić kosztów montażu dostarczonego zamiennie towaru do rzeczy, do której konsument wmontował towar niezgodny z umową zgodnie z jego charakterem i przeznaczeniem, jeżeli pierwotnie nie był on na podstawie umowy zobowiązany do dokonania montażu?

2) Czy przepisy art. 3 ust. 2 i art. 3 ust. 3 akapit trzeci dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że w przypadku przywrócenia zgodności towaru konsumpcyjnego z umową poprzez jego zastąpienie sprzedawca musi ponieść koszty demontażu towaru niezgodnego z umową z rzeczy, do której konsument wmontował go zgodnie z jego charakterem i przeznaczeniem?”

24. Problem prawny, o którego rozstrzygnięcie zwrócono się do Trybunału w niniejszej sprawie, stanowi klasyczne zagadnienie prawa umów bądź, konkretniej, prawa sprzedaży towarów już od czasu, gdy prawnicy rzymscy tacy jak Julian czy Ulpian rozpatrywali skutki prawne sprzedaży „wadliwego” bytła na rynkach starożytnego świata, mianowicie problem zakresu odpowiedzialności sprzedawcy za dostawę wadliwych towarów bądź – z punktu widzenia ochronę kupującego – zagadnienie, jakie środki ochrony prawnej powinny przysługiwać kupującemu, w razie gdy dostarczono mu towar niezgodny z umową sprzedaży.

25. Jak to wynika nie tylko z uwag stron niniejszego postępowania, w tej dziedzinie różne krajowe przepisy prawne państw członkowskich – choć w wielu przypadkach w swoim praktycznym zastosowaniu

⁴ — Z uwagi na to, że zagadnienia poruszone w niniejszej sprawie są, poza aspektem montażu produktu zamiennego zgodnego z umową, zasadniczo zbliżone do zagadnień poruszonych w drugim przedłożonym pytaniu w sprawie Weber, zacytowanej w przypisie 3, ocena w niniejszej opinii odpowiada mutatis mutandis pkt 43–67 mojej opinii w sprawie Weber. Podobnie dla celów zupełności i czytelności w niniejszej opinii zawieram również nieco zmodyfikowane uwagi wstępne tejże opinii.

prowadzą do podobnych rezultatów i porównywalnego zakresu ochrony prawnej – w rzeczywistości różnią się znacznie między sobą, w każdym razie w swoim tradycyjnym ujęciu poprzedzającym harmonizację⁵. Rozbieżności te dotyczą nie tylko szczegółów użytych pojęć, przesłanek oraz definicji prawnych, ale także na ogólniejszym poziomie systemu środków ochrony prawnej jako takich, a zatem zarówno form środków dostępnych w razie naruszenia umowy, jak i stosunku między tymi środkami i ich hierarchii, roli odszkodowania w tych systemach lub w związku z nimi oraz rozgraniczenia pomiędzy roszczeniami umownymi i pozaumownymi, które mogą powstać po dostawie towarów niezgodnych z umową.

26. Ponadto jak wskazują informacje przedstawione w niniejszej sprawie przez Amtsgericht, gdy chodzi o szczególne problemy dotyczące niezgodności z umową i jej skutki, takie jak kwestia odpowiedzialności sprzedawcy za koszty usunięcia towarów niezgodnych z umową lub zamontowania towarów zamiennych wolnych od wad, w doktrynie w ramach poszczególnych porządków

prawnych istnieją wahania i rozbieżności co do rzeczywistych uprawnień kupującego i ich podstawy prawnej.

27. Mając powyższe na uwadze, na poziomie prawa Unii Europejskiej rozważę kwestię kosztów usunięcia i zamontowania poprzez szczególny pryzmat ochrony przyznanej konsumentom na podstawie dyrektywy 1999/44.

28. W tym względzie warto zauważyć z jednej strony, że jak stanowi motyw 1 dyrektywy 1999/44 i jak Trybunał słusznie podkreślił w wyroku w sprawie *Quelle*, dyrektywa ta ma na celu zapewnienie wysokiego poziomu ochrony konsumentów⁶.

29. Z drugiej strony należy przypomnieć, że dyrektywa 1999/44 stanowi środek minimalnej harmonizacji – nie wszystkich, ale tylko niektórych aspektów sprzedaży towarów konsumpcyjnych. Zatem dyrektywa 1999/44, jak wynika z jej motywu 6, dokonuje zbliżenia ustawodawstwa krajowego regulującego sprzedaż towarów konsumpcyjnych pod względem niezgodności towarów z umową, jednakże bez naruszania przepisów i zasad prawa krajowego odnoszących się do odpowiedzialności umownej i pozaumownej.

5 — Zobacz w tym kontekście także wniosek dotyczący dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie sprzedaży towarów konsumpcyjnych i związanych z tym gwarancji [COM(95) 520 wersja ostateczna – COD 96/0161, Dz.U. C 307, s. 8], tytuł I A pkt 4 uzasadnienia.

6 — Zobacz w tym względzie wyrok z dnia 17 kwietnia 2008 r. w sprawie C-404/06, Zb.Orz. s. I-2685, pkt 30 i 36.

30. W tym kontekście oraz w świetle braku wyraźnych przepisów dyrektywy 1999/44 w tym przedmiocie wydaje się, że uzasadnione jest jedynie postawienie pytania, czy odpowiedzialność sprzedawcy wobec konsumenta z tytułu „niezgodności z umową”, którą reguluje dyrektywa 1999/44, należy rozumieć jako obejmującą odpowiedzialność z tytułu kosztów, takich jak koszty usunięcia lub wymontowania wadliwego produktu, takiego jak rozpatrywana zmywarka, który został zamontowany po dostawie przez konsumenta, oraz z tytułu kosztów zamontowania produktu zamiennego wolnego od wad, tak że konsument może, z tytułu środka zaradczego w postaci „wymiany” lub na podstawie któregośkolwiek innego przepisu dyrektywy 1999/44, żądać od sprzedawcy poniesienia tych kosztów – kosztów, które przynajmniej w kilku krajowych systemach prawnych traktowane byłyby, jak podniosły niektóre strony, raczej jako zagadnienie szkody „wynikowej” niż jako czyste zagadnienie nienależytego wykonania.

31. W świetle celu dyrektywy 1999/44 jakim jest wzmocnienie ochrony konsumenta, właściwe wydawać może się udzielenie odpowiedzi twierdzącej na tak sformułowane pytanie, jednakże nie jest to takie proste. Podobnie jak w przypadku każdego rozwiniętego systemu prawnego regulującego prawa i obowiązki kupującego i sprzedawcy wynikające z nienależytego wykonania umowy, system środków zaradczych przewidzianych dyrektywą 1999/44 może nie faworyzować w prosty sposób czy to konsumenta, czy też sprzedawcy, natomiast musi dążyć do zachowania

właściwej równowagi przy uwzględnianiu ich odpowiednich interesów⁷.

32. W takiej sytuacji poprzez przedłożone dwa pytania prejudycjalne, które należy rozpatrywać łącznie, sąd krajowy zasadniczo zmierza do ustalenia, czy przepisy art. 3 ust. 2 i 3 dyrektywy 1999/44 należy interpretować w ten sposób, że w przypadku przywrócenia poprzez wymianę zgodności z umową towaru konsumpcyjnego, takiego jak rozpatrywana zmywarka, zamontowanego przez konsumenta zgodnie z jego charakterem i przeznaczeniem, sprzedawca musi ponosić koszty wymontowania lub usunięcia wadliwego towaru i zamontowania lub podłączenia towaru wolnego od wad, jeżeli nie był on na podstawie danej umowy sprzedaży zobowiązany do montażu zakupionego towaru.

B — Główne argumenty stron

33. W niniejszym postępowaniu uwagi przedłożone zostały przez rządy austriacki, niemiecki, belgijski i hiszpański oraz Komisję. Rządy austriacki i niemiecki oraz Komisja były również reprezentowane na rozprawie, która odbyła się w dniu 25 lutego 2010 r.

⁷ — Zobacz w odniesieniu do ochrony przyznanej również interesom finansowym sprzedawcy na podstawie dyrektywy 1999/44 ww. w przypisie 6 wyrok w sprawie *Quelle*, pkt 42.

34. Rządy austriacki, niemiecki i belgijski twierdzą, że w sytuacji takiej, z jaką mamy do czynienia w niniejszej sprawie, w każdym przypadku, gdy montaż nie jest objęty umową, zgodnie z art. 3 dyrektywy 1999/44 przy wymianie wadliwego produktu sprzedawca nie jest zobowiązany ani do ponoszenia kosztów usunięcia produktu, ani też kosztów zamontowania nowego produktu wolnego od wad. W związku z powyższym na oba przedłożone pytania należałoby udzielić odpowiedzi przeczącej.

35. Stosując zasadniczo zbliżoną argumentację, rządy te podnoszą, że zgodnie z art. 2 ust. 1 dyrektywy 1999/44 sprzedawca zobowiązany jest do dostarczenia towarów zgodnych z umową. Zatem w razie niezgodności z umową, którą ocenić należy w chwili dostawy, sprzedawca jest zgodnie z art. 3 ust. 2 i 3 dyrektywy 1999/44 zobowiązany do doprowadzenia wadliwych towarów do stanu zgodności z umową, to znaczy w przypadku wymiany do dostarczenia towarów wolnych od wad. Jego obowiązków nie można ponad to poszerzyć, tak aby objąć nimi – jak to zasugerowano w niniejszej sprawie – wymontowanie towaru wadliwego i zamontowanie nowego towaru wolnego od wad. Sytuacja może przedstawiać się odmiennie, jeśli zamontowanie nabytego towaru należy również do zobowiązań umownych uzgodnionych pomiędzy sprzedawcą a konsumentem.

36. Jednakże rząd belgijski stwierdza, że sprzedawca zobowiązany jest do pokrycia kosztów transportu produktu niezgodnego z umową.

37. Ponadto rządy austriacki i niemiecki podkreślają, że sprzedawcy trudno jest przewidzieć sposób wykorzystania towaru przez konsumenta po dostawie, nawet jeśli będzie ono zgodne z charakterem i przeznaczeniem towaru, tak więc koszty usunięcia wadliwego towaru i zamontowania nowego towaru wolnego od wad mogą być znacząco odmienne w różnych przypadkach w zależności od woli konsumenta. W każdym razie szkoda powstała w wyniku zastosowania wadliwego towaru stanowiącego przedmiot sporu, taka jak koszty wynikające z usunięcia i montażu, może stać się podstawą roszczenia konsumenta na podstawie przepisów krajowych regulujących odpowiedzialność umowną i pozaumowną.

38. Wreszcie ich zdaniem, takie obowiązki polegające na usunięciu i montażu – bądź poniesieniu odnośnych kosztów – nie wynikają ani z brzmienia art. 3 ust. 2 i 3 dyrektywy 1999/44, który odnosi się do wymiany towarów wadliwych, ani z okoliczności, że zgodnie z art. 3 ust. 3 i 4 dyrektywy 1999/44 taka wymiana musi być „wolna od opłat” oraz „bez istotnych niedogodności dla konsumenta”. Powyższe przesłanki odnoszą się jedynie do obowiązku sprzedawcy ponownego dostarczenia towarów wolnych od wad i nie można ich interpretować jako nakładających na niego jakikolwiek dodatkowy obowiązek w zakresie ponoszenia kosztów usunięcia i montażu.

39. Natomiast Komisja oraz rząd hiszpański twierdzą, że w przypadku wymiany produktu niezgodnego z umową sprzedawca musi zgodnie z art. 3 ust. 3 dyrektywy 1999/44 ponieść również koszty usunięcia wadliwego towaru z miejsca instalacji oraz zamontowania nowego towaru wolnego od wad. W związku z powyższym sugerują, że na przedłożone pytania należy udzielić odpowiedzi twierdzącej.

40. Komisja podnosi, że naprawa i wymiana, do której uprawniony jest konsument na podstawie art. 3 ust. 3 dyrektywy 1999/44 nieuchronnie odnosi się do towaru niezgodnego z umową w stanie i otoczeniu, w jakim znajduje się w chwili wystąpienia niezgodności. Wynika z tego, że jeśli towar niezgodny z umową został w sposób zgodny z jego charakterem i przeznaczeniem włączony lub przyłączony do innej rzeczy, towar niezgodny z umową stanowi w tym stanie przedmiot naprawy lub wymiany. Zatem konsument musi poprzez wymianę towaru znaleźć się w sytuacji, w której znalazłby się, gdyby został mu dostarczony towar wolny od wad, co oznacza, że w razie konieczności należy usunąć towar niezgodny z umową oraz zamontować towar wolny od wad.

41. Za powyższą wykładnią przemawia również zastosowanie słowa „wymiana” w art. 3 ust. 2 i 3 dyrektywy 1999/44.

42. Zgadzając się zasadniczo z poglądem przyjętym przez Komisję, rząd hiszpański podnosi, że art. 3 dyrektywy 1999/44 oraz wysoki poziom ochrony konsumenta, jaki ma zapewnić, zobowiązują sprzedawcę do poniesienia rozpatrywanych kosztów, które powstały z tytułu niedostarczenia przez niego towaru zgodnego z umową. W przeciwnym razie konsument, który nie ponosi winy, byłby zmuszony do dwukrotnego ponoszenia wspomnianych kosztów oraz odniósłby poważną szkodę.

43. Wreszcie zdaniem rządu hiszpańskiego za wykładnią taką przemawia nałożony na sprzedawcę na mocy art. 3 ust. 3 i 4 dyrektywy 1999/44 obowiązek wolnej od opłat wymiany wadliwego towaru bez powodowania istotnych niedogodności dla konsumenta.

C — Ocena

44. Na wstępie należy zauważyć, że dosłowna wykładnia art. 3 ust. 2 i 3 dyrektywy 1999/44 nie ma charakteru rozstrzygającego, czy prawo konsumenta do „wymiany” produktu niezgodnego z umową obejmuje prawo do żądania od sprzedawcy usunięcia towaru i zamontowania towaru zamiennego wolnego od wad bądź poniesienia odnośnych kosztów.

45. Choć w niektórych wersjach językowych dyrektywy 1999/44 takich jak angielska („replacement”) i francuska („remplacement”) odpowiednie wyrażenia w niej zastosowane można co do zasady rozumieć jako sugerujące również usunięcie lub wymontowanie wadliwego produktu i zamontowanie towaru wolnego od wad, którym produkt zostaje zastąpiony, inne wersje, w tym wersja niemiecka („Ersatzlieferung”) oraz wersja słowacka („sa [...] nahradí”) wydają się przemawiać za nieco węższą definicją odnoszącą się raczej do dostarczenia zastępczego lub do dostarczenia towaru zastępczego, a nie całego procesu, który może w aspekcie technicznym skutkować wymianą wadliwego towaru.

46. Niemniej jednak kontekstowa lub systemowa wykładnia art. 3 dyrektywy 1999/44 moim zdaniem raczej przemawia za rozumieniem odpowiedzialności sprzedawcy jako nieobejmującej kosztów usunięcia lub wymontowania towaru niezgodnego z umową lub, tym mniej, zamontowania towaru zamiennego wolnego od wad, w każdym razie, w przypadku gdy montaż nie był objęty daną umową sprzedaży.

47. W tym względzie art. 3 ust. 2 dyrektywy 1999/44 wymienia enumeratywnie środki, które przysługują konsumentowi wobec sprzedawcy w przypadku braku zgodności,

a mianowicie naprawę, wymianę, obniżkę ceny lub odstąpienie od umowy.

48. W aspekcie bardziej szczegółowym, zgodnie z systemem środków przewidzianych dyrektywą 1999/44 w pierwszej kolejności konsument ma prawo żądać doprowadzenia towaru do stanu zgodnego z umową za pomocą środków mających na celu wykonanie zobowiązań w postaci naprawy lub wymiany. W ten sposób zostaje przywrócona pierwotna synallagma na mocy umowy sprzedaży, a konsument uzyskuje świadczenie, z powodu którego zawarł umowę. Z uwagi na to, że służy ono głównemu interesowi stron umowy, temu rozwiązaniu dyrektywa 1999/44 przyznaje pierwszeństwo nad obniżką ceny lub odstąpieniem od umowy⁸.

49. Te pozostałe, uzupełniające środki charakteryzuje natomiast wzajemne zrzeczenie się korzyści. W związku z tym zostaje przywrócona równowaga odpowiednich interesów konsumenta i sprzedawcy, która zakłócona została przez wadliwą dostawę ze strony sprzedawcy, bądź to przez odpowiednie zmniejszenie obowiązków konsumenta – obniżenie ceny – bądź też przez zwolnienie obu stron z obowiązków wynikających z umowy poprzez odstąpienie od niej.

8 — To, że dyrektywa 1999/44 wprowadza taką hierarchię, wynika wyraźnie z brzmienia art. 3 ust. 3 tej dyrektywy w związku z jej motywem 11. Zobacz też ww. w przypisie 6 wyrok w sprawie *Quelle*, pkt 27.

50. W każdym razie można zauważyć, że w obu przypadkach prawa konsumenta pozostają, jak to postrzegam, ograniczone przez zobowiązania zaciągnięte na podstawie umowy sprzedaży.

51. Pogląd ten znajduje potwierdzenie przy uwzględnieniu szerszego kontekstu art. 3 dyrektywy 1999/44.

52. Wyżej wymienione uprawnienia konsumenta ustanowione w tym przepisie określają zakres odpowiedzialności sprzedawcy wobec konsumenta – lub stanowią jej konsekwencję – którą zgodnie z art. 3 ust. 1 dyrektywy 1999/44 należy przyjąć w każdym przypadku brak zgodności z umową istniejącego w chwili dostawy towarów.

53. Ta definicja odpowiedzialności z kolei w sposób oczywisty odzwierciedla, zawarte w art. 2 ust. 1 dyrektywy 1999/44, określenie podstawowego obowiązku ciążącego na sprzedawcy wynikającego z konsumenckiej umowy sprzedaży jako dostarczenie konsumentowi towarów zgodnych z umową sprzedaży.

54. Z wyżej wymienionych przepisów wynika, że prawa konsumenta ustanowione w art. 3 dyrektywy 1999/44 zasadzają się w pojęciu zgodności z umową, a zatem należy je interpretować poprzez odwołanie do praw i obowiązków ustanowionych w pierwotnej umowie sprzedaży.

55. Innymi słowy, uprawnienia przyznane konsumentom na podstawie art. 3 dyrektywy 1999/44 mają na celu usunięcie niezgodności poprzez porównanie z tym, co pierwotnie należne było konsumentowi na podstawie umowy sprzedaży, a mianowicie przekazanie konsumentowi w posiadanie towarów wolnych od wad.

56. Moim zdaniem należy odróżnić odpowiedzialność sprzedawcy z tytułu nienależytego wykonania umowy, a bardziej szczegółowo rzecz ujmując, z tytułu wad samego produktu, do których odnoszą się środki przyznane konsumentom przez dyrektywę 1999/44 zobowiązujące sprzedawcę do doprowadzenia (poniewczasie), poprzez naprawę lub wymianę wolną od opłat, do sytuacji, w której konsument powinien się pierwotnie znaleźć, od ewentualnej odpowiedzialności – jak zasugerowano w niniejszej sprawie – z tytułu dodatkowej pracy, która ma zostać wykonana, lub odnośnych kosztów, które zostały poniesione w związku z produktem niezgodnym z umową, ale już po chwili dostawy – do czego odnosi się art. 3 ust. 1 dyrektywy 1999/44 – oraz po wykorzystaniu go przez konsumenta.

57. Ta druga, szersza forma odpowiedzialności wymagałaby od sprzedawcy, zgodnie z propozycją wysuniętą przez Komisję, postawienia konsumenta w sytuacji, w której znalazłby się w pewnym czasie po dostawie, gdyby został mu dostarczony towar wolny od wad, a zatem w niniejszej sprawie, w sytuacji, w której wadliwa zmywarka, zamontowana przez konsumenta, została wymontowana z danej rzeczy, natomiast zamontowana zostałaby nowa zmywarka wolna od wad.

Odpowiedzialność ta rozciągałaby się zatem, jak zauważyło kilka stron, na okoliczności faktyczne powstałe po przejściu ryzyka na konsumenta, które są w związku z powyższym zależne od jego woli, a w szczególności od sposobu wykorzystania przez niego danego produktu.

58. To, że sprzedawca może ponosić odpowiedzialność również z tytułu tego rodzaju bardziej pośrednich następstw nienależytego wykonania umowy lub z tytułu szkód z niego wynikających, można sobie oczywiście wyobrazić i najwyraźniej tak rzeczywiście jest, z zastrzeżeniem różnych przesłanek, na gruncie krajowych systemów prawnych, jak również przykładowo na podstawie art. 45 Konwencji Narodów Zjednoczonych o umowach międzynarodowej sprzedaży towarów (zwanej dalej „CISG”)⁹.

59. Zatem, jak podniósł rząd niemiecki, koszty ponoszone przez konsumenta w związku z demontażem wadliwego produktu lub należne ze względu na okoliczność, że musi on dwukrotnie ponosić koszty montażu, to znaczy raz w odniesieniu do wadliwego towaru i ponownie w odniesieniu do towaru zamiennego wolnego od wad, mogą zostać odzyskane zgodnie z przepisami prawa niemieckiego

dotyczącymi odszkodowań, jednakże z zastrzeżeniem znajdujących zastosowanie przesłanek, co obejmuje winę.

60. Jednakże, jeśli chodzi o dyrektywę 1999/44, należy zauważyć w tym kontekście, po pierwsze, że przewidziany przez nią system środków dostępnych z tytułu braku zgodności z umową nie obejmuje żadnego roszczenia odszkodowawczego w przeciwieństwie przykładowo do art. 45 ust. 1 lit. b) CISG lub art. 27 projektu Komisji dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczącej praw konsumentów¹⁰.

61. Po drugie, zauważyć można, że z samej tej przyczyny, iż nakłady pracy lub koszty, takie jak rozpatrywane w niniejszej sprawie, nie tylko stanowią następstwo braku zgodności produktu z umową, ale wynikają również z działania wchodzącego w zakres odpowiedzialności konsumenta, w tym przypadku montażu zmywarki, odpowiedzialność sprzedawcy w zakresie takich kosztów zazwyczaj uzależniona jest od pewnych koncepcji związku przyczynowego, przewidywalności szkody lub ewentualnie winy i ustalana w odniesieniu do tych pojęć.

62. Oczywiście jest, że dyrektywa 1999/44 nawet nie czyni aluzji do jakiegoś filtra lub instrumentu tego typu.

9 — Konwencja Narodów Zjednoczonych o umowach międzynarodowej sprzedaży towarów została przyjęta w dniu 11 kwietnia 1980 r., a weszła w życie w dniu 1 stycznia 1988 r.

10 — COM(2008) 614 wersja ostateczna — COD 2008/0196.

63. Zapewne taką funkcję można przypisać przesłance „wykorzystania towarów zgodnie z ich charakterem i przeznaczeniem” zgodnie z sugestią sądu krajowego popartą przez Komisję. Jednakże pojęcie to jest w rzeczywistości, jak wskazali I. Putz i rząd niemiecki, dość luźne, a jego zdolność do określenia granic odpowiedzialności sprzedawcy oraz do uczynienia jego ryzyka wyliczalnym jest dość ograniczona.

64. Podczas gdy zakres ewentualnych „zwykłych” zastosowań towarów wysoko wyspecjalizowanych i wyrobów gotowych, takich jak przykładowo komputer, stół, czy też nawet zmywarka, może być w pewnej mierze określony i przewidywalny, to im prostszy produkt, tym szerszy zakres jego ewentualnych „zwykłych” zastosowań. Zatem im bardziej towar zbliża się do materiału budowlanego lub surowca, tym liczniejsze i bardziej nieokreślone są jego ewentualne zastosowania, nadal zgodnie z jego charakterem. Zatem koszty usunięcia tego samego towaru mogą być znacznie zróżnicowane.

65. W świetle powyższych rozważań nie uważam, by prawo konsumenta do obciążenia sprzedawcy kosztami wymontowania towaru wadliwego oraz kosztami zamontowania towaru zamiennego wolnego od wad można było wywodzić z uprawnienia na podstawie art. 3 ust. 2 i 3 dyrektywy 1999/44 do uzyskania przywrócenia zgodności towaru wadliwego poprzez wymianę, jeśli na podstawie

umowy sprzedaży sprzedawca nie był zobowiązany do montażu zakupionego towaru.

66. Zgadzam się również, że powyższe ustalenie nie zostaje podważone przez wymóg – związany zgodnie z art. 3 ust. 2–4 dyrektywy z ciążącym na sprzedawcy obowiązkiem przywrócenia zgodności towarów poprzez wymianę – by nastąpiło to w sposób „wolny od opłat”. Wymóg ten określa warunki oferowania i dokonania przez sprzedawcę przywrócenia zgodności należącej konsumentowi, a mianowicie w sposób wolny od opłat, jednakże nie może zasadniczo rozszerzyć samego dostępnego środka. Podobnie przesłanka „bez istotnej niedogodności” zawarta w art. 3 ust. 3 akapit trzeci dyrektywy 1999/44 określa, w jaki sposób ma zostać dokonane przywrócenie zgodności, a nie, co obejmuje to co do istoty.

67. W tym względzie należy wreszcie odróżnić niniejszą sprawę od wyroku w sprawie *Quelle*, w którym Trybunał orzekł, że obowiązek nieodpłatności prowadzi do wykluczenia wszelkich roszczeń finansowych sprzedawcy w ramach wykonywania przez niego obowiązku doprowadzenia towaru do stanu zgodnego z umową¹¹. W związku z powyższym, w oparciu o dalsze argumenty Trybunał doszedł do wniosku, że dyrektywa

11 — Wyżej wymieniony w przypisie 6 wyrok w sprawie *Quelle*, pkt 34.

1999/44 stoi na przeszkodzie stosowaniu przepisów krajowych pozwalających sprzedawcy wadliwego towaru na żądanie od konsumenta wynagrodzenia z tytułu używania towaru niezgodnego z umową do czasu jego wymiany. Natomiast niniejsza sprawa nie dotyczy roszczenia pieniężnego sprzedawcy wobec konsumenta w związku z wymianą, ale tego, czy konsument może w ramach przywrócenia zgodności wadliwego towaru z umową – oprócz nieodpłatnej dostawy towaru wolnego od opłat – domagać się zwrotu kosztów demontażu lub usunięcia wadliwego towaru oraz kosztów zamontowania towaru wolnego od wad dostarczonego w ramach wymiany.

68. W świetle powyższych rozważań na pytania przedłożone przez Amtsgericht należy udzielić odpowiedzi, zgodnie z którą przepisy art. 3 ust. 2 i 3 dyrektywy 1999/44 należy interpretować w ten sposób, że w przypadku przywrócenia poprzez wymianę zgodności z umową towaru konsumpcyjnego, takiego jak rozpatrywana zmywarka, zamontowanego przez konsumenta zgodnie z jego charakterem i przeznaczeniem, sprzedawca nie jest zobowiązany do ponoszenia kosztów wymontowania lub usunięcia towaru niezgodnego z umową i montażu lub podłączenia towaru wolnego od wad, jeżeli nie był on na podstawie danej umowy sprzedaży zobowiązany do montażu zakupionego towaru.

V — Wnioski

69. W związku z powyższym proponuję, aby Trybunał udzielił następującej odpowiedzi na przedłożone pytania:

Przepisy art. 3 ust. 2 i 3 dyrektywy 1999/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 maja 1999 r. w sprawie niektórych aspektów sprzedaży towarów konsumpcyjnych i związanych z tym gwarancji należy interpretować w ten sposób, że w przypadku przywrócenia poprzez wymianę zgodności z umową towaru konsumpcyjnego, takiego jak rozpatrywana zmywarka, zamontowanego przez konsumenta zgodnie z jego charakterem i przeznaczeniem, sprzedawca nie jest zobowiązany do ponoszenia kosztów wymontowania lub usunięcia towaru niezgodnego z umową i montażu lub podłączenia towaru wolnego od wad, jeżeli nie był on na podstawie danej umowy sprzedaży zobowiązany do montażu zakupionego towaru.